

Familjerätten

Ann-Christina Karlberg

ann-christina.karlberg@almhult.se

Gemensamma nämnden för familjerättsliga frågor

Remissvar: SOU 2022:38, Alla tiders föräldraskap – ett stärkt skydd för barns familjeliv

Ärendenummer GNF 2022/17

Sammanfattning av ärendet

Älmhults kommun har getts möjlighet att yttra sig över betänkandet av Utredningen om en föräldraskapsrättslig lagstiftning för alla (SOU 2022:38). Då kommunens familjerättsliga kompetens är placerade under den gemensamma nämnden för familjerättsliga frågor i Älmhult, Ljungby och Markaryd kommuner så överlämnar kommunchefen remissen till nämnden. Gemensamma nämnden för familjerättsliga frågor gav 2022-10-10, § 69, Familjerätten i uppdrag att presentera ett förslag till yttrande.

Utredningens övergripande uppdrag har varit att se över föräldraskapsregler om föräldraskap och i övrigt överväga vissa förändringar av de familjerättsliga reglerna. Uppdraget syftar till att, med utgångspunkt i barnets bästa, åstadkomma en mer sammanhållen, könsneutral och jämlik reglering om föräldraskap samt regler om föräldraansvar som är anpassade till olika familjekonstellationer. I uppdraget har ingått att ta ställning till:

1. Hur föräldraskapsregler om föräldraskap kan utformas för att bli mer överskådliga, enhetliga, heltäckande, könsneutrala och inkluderande samt enklare att tillämpa,
2. Om utrymmet att häva ett föräldraskap ska begränsas,
3. Om personer som inte längre är gifta eller sambor ska kunna adoptera gemensamt eller adoptera varandras barn, och
4. Om förutsättningarna för ett barn att upprätthålla sin relation med en social förälder efter en separation eller en förälders dödsfall behöver förbättras, och om det i övrigt behöver vidtas åtgärder för att underlätta för familjer där fler än två vuxna tar föräldraansvar.

Familjerätten har tar ställning till dessa punkter i tjänsteskrivelse.

Beslutsnivå

Gemensamma nämnden för familjerättsliga frågor

Beslutsunderlag

- Familjerättens tjänsteskrivelse daterad 2023-01-09

- Remissmissiv SOU 2022:38: Alla tiders föräldraskap - ett stärkt skydd för barns familjeliv daterad 2022-08-26
- SOU 2022:38: Alla tiders föräldraskap – ett stärkt skydd för barns familjeliv, del 1 och del 2

Ärendeberedning

Punkt 1. Hur förädrabalkens regler om föräldraskap kan utformas för att bli mer överskådliga, enhetliga, heltäckande, könsneutrala och inkluderande samt enklare att tillämpa,

Familjerätten anser att en översyn av förädrabalkens regler om föräldraskap är en positiv utveckling. Regler ska vara lika oberoende av vilken förälder du är. Det finns en förhoppning att en översyn kommer att göra det lättare att hitta i förädrabalken.

Det är av stor vikt att vid eventuella ändringar definiera begrepp såsom “vem är förälder”, det bör finnas så lite utrymme för tolkningsmöjligheter som möjligt. Det framkommer i betänkandet att i det fall att det finns tolkningsutrymme ska det framgå vilka av parterna det gäller.

Frågan familjerätten ställer sig är om de nya begreppen även ska appliceras i allt familjerättsligt arbete.

Punkt 2. Om utrymmet att häva ett föräldraskap ska begränsas,

Familjerätten anser att det är positivt att begränsa vilka omständigheter som får läggas till grund för hävande, begränsa socialnämndens utredningsskyldighet i vissa fall eller införa någon form av tidsbegränsning för när en sådan talan kan väckas. Det finns vidare skäl att utreda om hävande av moderskap ska regleras och därigenom göra regelverket mer heltäckande.

Det är bra att det är en obegränsad rätt för barnet att föra sin talan om att häva faderskapet. I Sverige är det viktigt att veta vem som är biologisk pappa. Det motsätter sig inte att möjligheten till hävning av faderskap för den vuxne begränsas till att kunna gälla i högst tre år.

Det är positivt med lagstiftning kring moderskapsutredningar för att undvika tingsrättsprocess.

Positivt att bekräftelse avseende föräldraskap som beslutats i annat land även ska gälla i det land barnet befinner sig.

Punkt 3. Om personer som inte längre är gifta eller sambor ska kunna adoptera gemensamt eller adoptera varandras barn

Familjerätten anser att styvbarnsadoption om partnern avlider ska anses som det bästa för barnet om partnern bedöms vara lämplig.

Utredningen framhåller: För att en adoption ska beviljas krävs exempelvis även fortsättningsvis att den bedöms vara lämplig. Vi anser att vid eventuella ändringar av vem som kan adoptera så bör tydligare manual/riktlinjer för dessa utredningar framtagas.

Skäl för adoption kan vara att trygga det rättsliga förhållande för barnet eller befästa ett redan existerande förälder-barnförhållande.

I utredningen framkommer det att "Risken för konflikter mellan föräldrarna som påverkar barnet negativt ska också vägas mot de fördelar som en adoption innebär". Då vi anser att en sådan bedömning bör likställas med konfliktbedömningar enligt VBU.

Vid adoption av en tidigare makes eller sambos barn är det av vikt att utreda den partner som barnet kommer att bo med oavsett om det är adoptant.

Punkt 4. Om förutsättningarna för ett barn att upprätthålla sin relation med en social förälder efter en separation eller en förälders dödsfall behöver förbättras, och om det i övrigt behöver vidtas åtgärder för att underlätta för familjer där fler än två vuxna tar föräldraansvar.

Familjerätten anser att det är positivt för barnet med tillgång till en social förälder.

I utredningen framkommer det att barns rätt till sociala föräldrar behöver stärkas. En risk är att i den stund som barns rätt till social förälder stärks urholkas begreppet rättslig och juridisk förälder. Vilket umgänge går först, biologisk eller socialförälder? Båda vårdnadshavare måste vara överens vilket förutsätter bra samarbete och kommunikation parterna emellan.

När det kommer till fullmakt är det viktigt att det finns en tydlig struktur/rutin för allmänheten samt till professionella.

Att barn och ungdomar ska behöva ge sin inställning/godkännande i frågan om fullmakter anser vi inte är för barnets bästa. Det är för stort ansvar att lägga på barnet.

Farhågan är stor att väcka talan om umgänge kan komma att användas som ett medel mot den andra parten, något som inte är för barnets bästa. Vid de fall talan väcks ska det föregås av förhandsbedömning av barnets bästa och av samarbetssamtal. När en social förälder vänder sig till tingsrätten angående umgänge ska även den sociala föräldern få obligatoriska informationsamtal.

Summerande reflektioner

Utifrån lagstiftning som finns idag finns det redan möjlighet att väcka talan samt använda sig av fullmakt. För att kunna använda det regelverk så behövs det tydligare information till allmänheten kring att väcka talan om umgänge eller

kring fullmakter samt förtydligande av nämnda regelverk, vilket även utredningen påvisar.

Positivt med förenkling av språk, förtydligande av begrepp och mer överskådlighet avseende lagparagrafer.

Familjerätten vill också framföra att diskussion om behovet av familjerättsdomstolar ska utredas. Önskemål är vidare att familjerättsliga ärenden ska handläggas av ombud med familjerättslig kompetens.

Förslag till beslut

- Gemensamma nämnden ställer sig bakom Familjerättens tjänsteskrivelse daterad 2023-01-09 och överlämnar det som sitt remissvar till Justitiedepartementet.

Ann-Christina Karlberg
Enhetschef Familjerätten

Beslutet skickas till

Justitiedepartementet